

21.9.2023

D/86/04.07.02/2022

Tarkastuskertomus 13/2023 Yksityismetsätalouden tuet ja korvaukset – Puutuotannon edistäminen ja luonnon monimuotoisuus

Yhteenveto kertomusluonnoksen lausunnoista

Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut viitekohdassa mainitun tarkastuskertomuksen luonnoksesta palautetta seuraavasti:

- valtiovarainministeriö 7.9.2023
- ympäristöministeriö 6.9.2023
- maa- ja metsätalousministeriö 11.9.2023.

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeisteltäessä ottanut huomioon palautteen seuraavasti:

Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista

Valtiovarainministeriö pitää monia esitetyistä suosituksista perusteltuina ja kannatettavina. Ympäristöministeriö pitää esiin nousseita havaintoja ja suosituksia oikeansuuntaisina. Maa- ja metsätalousministeriö pitää tarkastuksen kohteeksi valittua aihetta hyvänä ja kokee hyötyvänsä tarkastuksen havainnoista ja suosituksista.

Valtiovarainministeriö pitää perusteltuina suosituksia tukijärjestelmien ajanmukaisuuden, vaikutusten ja hyötyjen aktiivisesta seurannasta ja kehittämisestä. Ministeriö pitää hyvin kannatettavina suosituksia tukien ja korvausten ja kohdentamisen, ehtojen ja seurannan koordinoituna kehittämisestä palvelemaan mahdollisimman montaa yksityismetsälle asetettua tavoitetta. Ministeriö viittaa tältä osin metsien tulevan tilan, ympäristövaikutusten ja tuotto-odotusten yhteensovittamisen uudenvuotuisiin haasteisiin sekä pääministeri Orpon hallitusohjelman kirjauksiin. Valtiovarainministeriö kannattaa metsätalouden verotukien vaikuttavuuden ja eri tukimuotojen kokonaisvaikutusten arviointia.

Valtiovarainministeriön lausunnossa kuvataan metsävähennyksen perusteita. Lisäksi todetaan, että metsätalouden yrittäjävähennyksestä tehtiin aikanaan verovelvollisen kannalta edullisempi kuin muita yritysmuotoja koskevasta yrittäjävähennyksestä. Valtiovarainministeriö täsmentää, että metsävähennys ei ole kokonaisuudessaan verotuki, vaikka se ministeriön verotukiraportoinnissa sellaisenaan raportoidaan. Metsävähennys on ministeriön mukaan osittain myös varauksenluonteinen vähennys, mutta metsävähennyksen laskennassa ei ole mahdollista erottaa sen määrästä verotukikomponentin suuruutta. **Maa- ja metsätalousministeriö** pitää lausunnossaan hyvänä, että kertomusluonnoksessa pohditaan verotukien suuruutta ja metsävähennyksen tarkan arvon ohella sen pitämistä vain veronmaksun siirtämisenä. Tarkastusvirasto on lausuntojen perusteella täsmentänyt metsävähennyksen koskevaa tekstiä tarkastuskertomuksen kannanottoluvussa sekä havaintoluvuissa 1 ja 4.

Ympäristöministeriön lausunto sisältää tarkastushavaintoja osin taustoittavaa lisäinformaatiota, eikä anna aihetta muuttaa esitettyjä kannanottoja tai suosituksia. Sen lausunnossa kuvataan METSO-ohjelman kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamisen haasteita ja tapoja, joilla niihin on pyritty vastaamaan. Ministeriö kertoo myös syitä METSO-ohjelman epätasaiseen etenemiseen ympäristöhallinnossa. Lisäksi ministeriö esittää yleisesti kantojaan muutamista muista kertomusluonnoksessa

käsitellyistä asioista, kuten suojelun korvausperusteista, määräaikaisesta suojelusta, talouskäytössä olevista valtion metsistä, hallinnonalojen välisestä yhteistyöstä ja monitavoitteellisen tarkastelun haasteista.

Ympäristöhallinnon METSO-rahoitusmallin läpinäkymättömyyttä koskevan kannanoton osalta ympäristöministeriö ilmoittaa kiinnittävänsä jatkossa huomiota rahoituksen raportointien selkeyteen, jotta hallinnon ulkopuolisten tahojen olisi helpompi seurata asiaa.

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto sisältää tarkastushavaintoja osin taustoittavaa lisäinformaatiota sekä ministeriön näkemyksiä muun muassa tarkastuskertomuksen ajoituksesta, painotuksista ja lähteistä. Käytettyjen lähteiden osalta tarkastusvirasto toteaa, että tarkastuksen aineistot ja menetelmät on kuvattu tarkastuskertomuksen liitteessä. Tarkastuksen sekundääriaineisto on ollut pääasiassa hallinnon itsensä alaisuudessa toimivien tutkimuslaitosten, kuten Luonnonvarakeskuksen, tuottamaa arviointitietoa kemera-järjestelmästä sekä METSO-ohjelman tuloksista. Sekundääriaineistoa on hyödynnetty lähinnä, jos saatavilla ei ole ollut tarkastuskohteen omaa primääriä seuranta-aineistoa tai kyseisen seuranta-aineiston rinnalla.

Maa- ja metsätalousministeriön mielestä tarkastuskertomuksessa olisi pitänyt käsitellä sitä, että ilman tukea metsänomistajalla ei ole taloudellista kannustinta ylittää lainsäädännön vähimmäistasoa. Ministeriö tuo esiin puuntuotannon tukien kannustavuuden perusteena tuoreen metsänomistajien asenteita koskevan tutkimuksen julkaisemattomat tulokset. Vaikka kannattavuusvaikutuksista on joitakin aiempia tutkimuksia ja erilaisia tuensaajien mielipide- ja asennetutkimuksia, tarkastusviraston johtopäätös on, että puuntuotannon tukien kannustinvaikutuksista, samoin kuin tavoitteeksi asetetuista ympäristövaikutuksista tarvitaan parempaa näyttöä ja seurantatietoa.

Ministeriön mielestä suometsiin kohdistuvia ojituksen tukia on arvioitu yksipuolisesti ja keskittyen päätymässä olevaan kemera-järjestelmään tulossa olevan uuden rahoitusjärjestelmän sijaan. Tarkastusvirasto toteaa, että sen tehtävä on takautuvasti varmentaa jo toteutunutta valtion varojen käyttöä.

Maa- ja metsätalousministeriö esittää lisäksi tarkastushavaintoja osin kertaavaa ja osin taustoittavaa lisäinformaatiota METSO-ohjelmasta. Ministeriö korostaa ohjelman kysyntälähtöisyyttä sekä kuvaa resurssihaasteita, joiden vuoksi Suomen metsäkeskus alkoi vuonna 2015 jäädä jälkeen METSO-ohjelman hehtaaritavoitteistaan. Lisäksi ministeriö esittää täydentäviä näkemyksiään muutamista muista kertomusluonnoksessa käsitellyistä asioista. Niitä ovat ministeriön näkemys vuoden 2014 metsälakiuudistuksen myönteisestä vaikutuksesta ympäristötuen kustannustehokkuuteen, suojelukeinojen kokonaisvaikutusten tärkeys yksittäisten suojelukohteiden koon sijaan sekä määräaikaisten tukikohteiden koon rajoittaminen riskinhallintakeinona.

Edellä esitetyt maa- ja metsätalousministeriön näkemykset eivät anna aiheutta muuttoa tarkastuskertomusluonnoksen kannanottoja tai suosituksia.

Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Ympäristöministeriöllä ei ole täsmennys- tai korjausehdotuksia. Valtiovarainministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön maininta metsävähennyksen verotukiosuuden epävarmuudesta on otettu huomioon sekä kertomuksen kannanottoluvussa että havaintoluvuissa.

Tarkastusvirasto on maa- ja metsätalousministeriön lausunnon pohjalta täsmentänyt lisäksi havaintoluvun 4.1 kohtaa, jonka mukaan verotuilla ei olisi ekologisen kestävyuden tavoitteita. Kuten ministeriö oikein toteaa, valtiovarainministeriön verotukilistauksessa on lueteltu myös joitakin yksityismetsiä koskevia ekologisen kestävyuden verotukia. Ne ovat kuitenkin vähäisiä, eikä niiden määrästä ole arviota. Tarkastusvirasto on myös ottanut huomioon maa- ja metsätalousministeriön esittämät muutamat kielelliset tarkennukset.

Tehdyillä täsmennyksillä ja tarkennuksilla ei ole vaikutusta kertomuksen johtopäätöksiin.

Lisätietoja: Johtava tuloksellisuustarkastaja Tuula Varis p. 09 432 5722.